

תורת הר שמואל

פרשת פנחס - תש"ע כניסת השבת: 7:13 צאת השבת: 8:31 רבנו תם: 9:06

פרשה מפורשת הרב דוד שרעבי

כתוב בפרשה: פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי.

מה בדיוק עשה פנחס? ודאי שכולנו יודעים שפנחס לקח רומח ודקר את שני עושי העבירה, אך בפעולה זו הוא עשה הרבה יותר מרק להרוג אותם, בכדי להבין היטב את המעשה של פנחס או צריכים להקדים ביאור המושג של - הפנים והעורף.

דוד המלך אומר בתהילים: (כ"ב מ"א) ואיבי תתה לי ערף משנאי ואצמיתם,

זאת אומרת שדוד המלך מודה להקב"ה על שהאויבים שלו הם תמיד במצב של בריחה שבורחים ממנו ולכן הם מפנים לו את העורף, והוא הורג את כל אויביו מאחוריהם ואינו צריך להלחם פנים בפנים עם התנגדות קשה.

למעשה אבי השבט של דוד המלך, יהודה, הוא זה שנתברך בברכה זו, יעקב אבינו לפני שנפטר בירך את יהודה בפרשת ויחי ושם כתוב שהוא בירכו "ידך בעורף אויבך" שתמיד תראה את העורף של האויב!

בילקוט שמעוני כתוב במדרש, ואיבי תתה לי עורף, אמר רבי יהושע כל הפסוק הזה מדבר ביהודה, מסורת הגדה היא יהודה הרג את עשו! אימתי? בשעה שמת אבינו יצחק הלכו יעקב ועשו וכל השבטים לקבור אותו שנאמר ויקברו אותו עשו ויעקב בניו,

והיו כולם במערה עומדים ובוכים והשבטים עומדים וחולקים כבוד ליעקב, ויצאו חוץ למערה כדי שלא יהא יעקב בוכה ומתבזה לפניהם (רצו לכבד את יעקב שלא יראו אותו בוכה על אביו ולכן יצאו). התחיל עשו נכנס במערה! נסתכל יהודה וראה שנכנס אחריו אמר שמא הורג את אבא בפנים! נכנס יהודה גם כן למערה ומצא את עשו שהוא מבקש להרוג את אביו (את יעקב) מיד עמד יהודה והרגו מאחוריו! והוא שאביו מברכו "ידך בעורף

אויבך", ולמה לא הרג יהודה את עשו פנים מול פנים? מתרץ המדרש מפני שהיה קלסתר פניו של עשו דומה לשל יעקב לפיכך חלק לו כבוד והרגו מאחוריו, לפיכך בירך יעקב את יהודה בברכה

ברוך אתה בבוטא וברוך אתה בצאתך

הגליון נתרם לכתוב ר' שיעה כהן ורעייתו הי"ו
שחולכים לארצה"ב אך ורק כדי לקדש שם שמים
ברכה והצלחה בכל מילי, שפע ויישוב לעבודת ה'

bottleheads.

משפט שלמה הרב שלמה כהן

המקרה:

אלי אופ גר בקומה שנייה בבניין משותף, והיה רגיל כל השנים לבנות את סוכתו בחצר המשותפת של הבניין. כשהתקרבה תקופת החגים, החליט אלי לנסות להגשים את חלומו, שתהיה לו מרפסת סוכה היוצאת מסלון ביתו. הוא תכנן בנייה של מרפסת צנועה שתצא רק מטר וחצי מקו הבניין ורוחבה שלושה מטרים. אבל ידע אלי

במיוחד בגלל ששאר השכנים שתוכניתו כלל לא נוגעת אליהם לא הסכימו לתתם לאלי כי לא רצו לפגוע במר בוטום, שהיה מספר לכולם כמה יפריע לו אם אלי יקבל אישור. עקב המצב שנוצר אלי תבע את מר בוטום לבה"ד, בבקשה שיחייבו אותו להסכים לתוכנית.

המענות:

אלי אופ טוען שהמרפסת בולטת מעל החלון רק במטר וחצי, וזה לא מאפיל ולא מזיק, וידוע שבכל העיר בונים מרפסות כאלו, והעירייה

מאשרת. הוא גם היה יצירתי והביא מכתב מאדריכל שכליטה כזו אינה מחשיכה את החלון שמתחתיו. הוא הוסיף ואמר שכל מטרת המרפסת היא עבור סוכה, וכדי לחסוך לו ולמשפחתו את הטרחה לשרך את דרכם החוצה במשך כל ימי החג שהוא מרחק הליכה מכוויר. ובכלל, כל

שיהיה לו קשה לשכנע את השכן הדר תחתיו מר בוטום להסכים, וכך היה. מר בוטום לא הסכים לתוכנית במענה שהכליטה שתיוצר היא מעל חלוננו והמרפסת תחשיך את המטבח הממוקם שם. כמוכן שללא הסכמתו של מר בוטום לא היה באפשרותו להשיג אישור,

פרפראות הרב משה קליין

שתי הפרשיות שלפני פרשת פנחס, חוקת ובלק, ושתי הפרשיות שלאחריה, מטות מסעי, הן על פי רוב מחבורות, (רק בגולה חוקת ובלק לעולם אין מחבורות), פרשת פנחס היא תמיד יחידה, לפי שהיה פנחס קנאי, וכל קנאי הוא יחיד. ואם יש רבים הרי כל אחד הולך לו בדרכו ושיטתו, אוי לדור כשהקנאים מתאחדים. (הרב י. איגר)

פרשת פנחס חלה עפ"י רוב בימי בין המצרים, בכ"א ימים שבין שבעה עשר בתמוז לתשעה באב, כי הימים הללו הם ימי אבל שבהם מתאבלים על חורבן העם, הארץ והמקדש, ויש חשש שמא מרוב צער ישתקעו בעצבות, לכן קוראים בפ' פנחס שהיא פרשת החגים והמועדים, שיש בה רוח של שמחה, ותשרה שמחה ותקווה בלבבות.

(בני יששכר)

"פינחס בן אלעזר"

"פינחס" כתוב מלא נוטריקון 208 כמספר "אליהו" כפול 4, לדברי האומרים פנחס הוא אליהו, וכן המילים "נחמו נחמו" שאנו אומרים בהפטרה אחרי מ' באב נוטריקון 208, כלומר פנחס הוא אליהו יבוא לנחמנו בכיאת הגואל במהרה בימינו. (פענח רוא)

"השיב את חמתי מעל בני ישראל"

נאמר בפרשת כי תשא "זה יתנו... מחצית השקל" ולא יהיה בהם נגף" המלה "מחצית" יש באמצעיתה אות צ' רמו לצדקה, משני צדיו אותיות חי והמרוחקים יותר אותיות מות, כנאמר בפסוק "וצדקה תציל ממות", אך זמרי בן סלוא ואנשיו גרמו למגפה על דבר פגור, והאותיות חי מות נשתבשו, אולם פנחס הצדיק סיכן את עצמו והחזיר את האותיות הנ"ל למקומן הנכון, היינו "השיב את חמתי" במלה "חמתי" האותיות מת סמוכות והאותיות חי מרוחקות והוא השיב אותן כמו במלה "מחצית". (הגר"א)

"לאזני משפחת האזוני"

רש"י:אומר אני שזו משפחת אצבון, אמרו חז"ל למה אצבעותיו של אדם דומות ליתדות, שאם ישמע דבר שאינו הגון יניח אצבעותיו באזניו, יש לפרש מדוע אצבון נקרא כך אזני, רמו שישים אדם אצבעו באזנו שלא ישמע דבר מגונה, ואצבון כמו אצבעון. (השל"ה הקדוש)

"איש על העדה"

רש"י:מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו, כאשר ראה משה גודל חשיבותו של פנחס חשש שמא ייבחר למנהיג ולא הוטב הדבר בעיני משה שיהא לישראל מנהיג קנאי כזה, לכן ביקש מאת הקדוש ברוך הוא שמנהיגם של ישראל יהיה סובל את כל אחד, כלומר יהיה מנהיג סבלן ולא מנהיג קנאי. (ר' מ' מ' מקוצק)

של עורף "ידך בעורף אויבך".

וצריך להבין ובי עשו דומה ליעקב בפנים, והרי עשו היה אדמוני ושעיר ויעקב היה חלק ולא אדמוני, אם כן מה זה שיהודה הרג את עשו מאחוריו בגלל שהפנים שלו היו דומים לשל יעקב?

עוד צריך להבין שהרי דוד המלך יש שנלחמו עמו פנים בפנים, וכמו שרואים ב"גלית" אפילו שכרת דוד את ראשו של גלית לאחר שנפל על פניו ואז אפשר לומר שבאמת הוא חתך את הראש של גלית מן העורף, בכל זאת הרי מיתת גלית היתה באבן שטבעה במצחו, ואז הוא מת ורק אחר כך הוא נפל על פניו ודוד המלך כרת את ראשו? לכן נראה בעומק דברי המדרש ואקדים תחילה

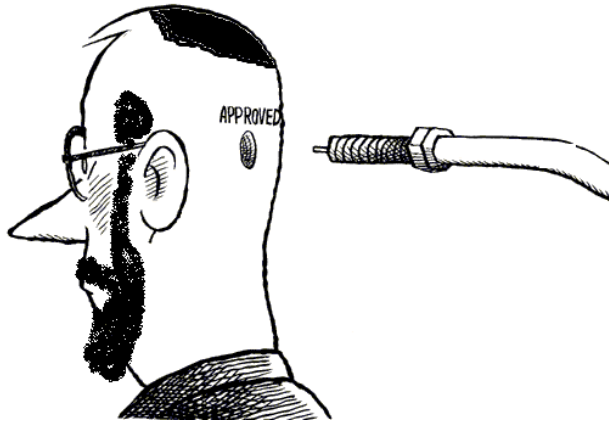
משל, אם ישאלו את האנשים בעולם אם הם גומלי חסדים כל אחד ישיב שהרבה חסדים הוא עושה, ואם ישאלו האם הם עמלים בתורה ישיבו כולם שהם עמלים בתורה אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים! ואם ישאלו האם יש בהם מידת הענוה מיד ישיבו כולם שלא מכירים כולם את גודל הענוה אשר יש בהם והוא נסתר! ולכן בכדי להכיר ולדעת את האמת ממש אפשר רק על ידי החשבון של הרע, זאת אומרת שצריך לשאול בצורה הפוכה שתשאלנו אם יש בפניו שני ברירות או לגנוב או לרצוח, או שני ברירות אם לדבר לשון הרע או להוציא שם רע, וישיבו האנשים על

שאלות אלה, אז מתוך תשובתם אם לעצמם או לאחרים יבורר לכולם או לאדם על עצמו איזה נגעים יש בו והיכן גסויות ודקויות כשלונם, רואים שתשובת אמת יקבל רק מההתבוננות על צד החיסרון, על הצד של הרע, ונראה שזה הברכה שהיה ליהודה וכן אמר דוד המלך, שדבר ידוע ומפורסם במלחמות של מדינות שכל מדינה תרבה בפרסום רעות של אויבתה, ארה"ב לפני שנלחמה סאדם חוסיין הם קודם פירסמו כמה הוא אדם רע! ובכך הם מכינים את דעתם שראוי

להילחם ברע הגדול הזה ומשכנעים את עצמם שאוייביהם הם בני מות ואין להם סיבת קיום בעולם הזה מפני רשעתם צריך להרוג אותם, ובכך מוכנת להם המלחמה בדעת בני מדינתם ואף להצטרף בפני עמים אחרים שכולם מסכימים שהמלחמה צודקת, אך אם האויב הינו עם ישר וחכם ואין בו רעה מפורסמת הרי שקשה עד מאוד להילחם בהם בהצדקה ולשכנע את כולם שצריך להרוג, וזה שבידך יעקב אבינו את יהודה ואמר לו "ידך בעורף אויבך", שהפנים של האדם הוא רמז למראהו הישר כפי דעת רוב בני האדם שמראים את עצמם צדיקים וישרים במראה פניהם (מסיכה), וכך גם פניו של עשו הרשע שהוא היה מראה פנים ושואל כיצד מעשרים את המלח, ובידך יעקב את יהודה שבמלחמתו יראה הוא ויראו אחרים את עורף אויביו, והעורף מרמז למשל שכתבתי לעיל והם השאלות של הרע אשר בכך נגלה כל האמת הפנימית של האדם ולא רק המסיכה של פניו, וזה מה שמרמז העורף.

וזוה שאמר עוד במדרש שם, אמר דוד המלך ירושת אבות שלי הוא שנאמר וזאת ליהודה, זאת אומרת שיש לי ירושה עוד מהסבא של הסבא (יהודה) שהאבות בורחים ממני ואני הורג אותם מאחור, וממי אתה לומד את הדבר הזה שהאויבים של דוד היו מתים במצב של "עורף"? מגלית! שנאמר ותטבע האבן במצחו ויפול על פניו, ולפי מה שהסברנו למעלה מה זה עורף מוכן כעת

למה המדרש הביא את הסיפור של גלית ששם דוד המלך הרג אותו בעורף, ושאלנו שהרי הוא נלחם עם גלית פנים מול פנים והרג אותו במצח? אלא כעת ברור העומק של הדברים, שבגלית היה בירור וגילוי העורף, שגלית היה מהזרע של ערפה ודוד מהזרע רות, שהיתה "ערפה" מראה פנים עד שעת הנסיון אשר שם נתגלה ערפה כמרומו בשמה שערפה ורות היו גיסות (נשואות לשני אחים) ורות התגיירה ויצא ממנה דוד המלך, וערפה הראתה במשך שנים רבות כאילו

משפט שלמה - המשך

ע"פ דברים שהתקבלו כמנהג ותחילתם היא בחוקי העירייה או המדינה אע"פ שהם נגד דין תורה. לדוגמא: אם יש שני צינורות ביוב משני צידי של בניין משותף, אחד משרת את הדירות מצד דרום והשני את הדירות מצד צפון. ע"פ דין תורה, אם אחד מהם יצטרך תיקון, רק הדיירים המשתמשים בצינור צריכים לשלם, אבל ע"פ חוק תרבות הדיור, כל דיירי הבניין צריכים להשתתף, ובוזה ידוע לי שהרבה מאוד בתי דינים פוסקים כחוק תרבות הדיור כי הדבר התקבל בציבור כמנהג אע"פ שהוא אינו כדן תורה.

אבל יש לשעון שבמקרה שלנו הדבר שונה, כי אם יש דבר שהתורה אוסרת כי הוא מזיק, איך שייך שמנהג או חוק יתיר? האם שייך מנהג להזיק? לכן אע"פ שהעירייה מתירה את בניית המרפסת חרף התנגדותו של מר בוטום, אם ביה"ד רואה שיש בוזה נזק, אין להתיר.

ולעניין טענתו של אלי אופ שהמרפסת היא לסוכה וכל ישראל ערביין זה לזה, אע"פ שהוא צודק בדבריו, אין בכוחם של בתי הדינים בימינו לכופ את הערכות הזאת על אנשים נגד רצונם. ולעניין טענת כופין על מידת סדום, אין זו מידת סדום אם יגרם נזק כלשהו למר בוטום. אולם יש לציין שאם היה נראה לבה"ד שאין הבניה מפריעה לחלונם של מר בוטום, הם היו יכולים לחייב אותו להסכים, מדין כופין על מידת סדום, וכן יוכלו לחייב את שאר השכנים להסכים לתוכנית בכדי שאלי אופ יוכל לקבל את הרישיון הנכסף.

מעל חלון, אפילו בגובה רב. ויש שרצו ללמוד מכאן שמותר הוא. וכאן מדובר דווקא כשיש שני כתלים משני צידי החלון שיחד עם התקרה שתבנה יחסמו את האוויר מסביב לחלון משלושה צדדים, ולכן אסור, אבל אם אין כתלים משני צידי החלון, אין איסור כלל לבנות תקרה מעל חלון! ובשו"ת "מנחת יצחק" ח"ו סימן ק"ע מבואר שני הדעות האלו. ועוד מבואר שם בשם "השמש צדקה", שבבית דינו היה דיון ארוך בנושא זה, והוחלט להתיר בליטה של מטר מעל חלון אם הבליטה מתחילה ממטר מעל החלון, וכך בליטה של שני מטר אם בונים אותו שני מטר מעל החלון, אבל בליטה ממש מעל החלון אסורה! ומסקנתו של "המנחת יצחק" היא שהכול לפי ראות עיני הדיינים כמה הבניה מחשיכה ומאפילה על החלון, וכן הוא מסקנת ה"פתחי החושן" בה"נ נזיקין פרק י"ד סעיף כ"ה.

ולכן במקרה שלנו, בה"ד עשו בדיקה לראות עד כמה יחשיכו חלונותיו של מר בוטום. לפי המיקום והכיוונים של החלון היה נראה שבנייתו תזיק למר בוטום, ולכן אסרו את בניית המרפסת. אבל יש לבעל דין לחלוק ולומר, שכיון שידוע שהעירייה מתירה בניית מרפסות קטנות אלו, אע"פ שהדבר אסור ע"פ דין תורה, וכל תושבי העיר מקבלים על עצמם את הדבר כמנהג, ומי שבא לגור בעיר הזאת, בא על דעת שיקבל על עצמו את חוקי העירייה. ומרפסת של מטר וחצי, העירייה עשויה להתיר אפילו אם השכן למטה מתנגד! ושענה זו היא חזקה מאוד ומצאנו כמה מקרים שכל בתי הדין פוסקים

ישראל ערבים זה לזה ואפילו אם היא מאפילה במקצת, על מר בוטום להסכים. ועוד, כופין על מידת סדום וכיון שתוכניתו אינה מפריעה, הווה מידת סדום להתנגד.

מר בוטום טוען שהמרפסת תזיק לו כי היא תאפיל על החלון, ואינו מוכן בשום פנים ואופן לוותר.

פסק ביניים:

על אלי אופ להתקין דף של עץ בגודלה של המרפסת שרצונו לבנות כדי שנוכל להבחין אם בניית המרפסת אכן תזיק לשכן.

פסק הדין:

לאחר בדיקה, הוחלט לאסור על אלי אופ לבנות את המרפסת.

הסבר:

בהלכות פתיחת וסתירת חלונות שמקורן הוא גמרות במסכת ב"ב פרק חזקת הבתים, ובשו"ע ח"מ סימן קנ"ד מבואר שאסור לבנות מול חלון או בצידי החלון, אם אינו מתרחק כשיעור בכדי שלא יאפיל, אבל נחלקו פוסקי זמננו אם מדובר שם על בניית מרפסת או בניית תקרה מעל חלונם של חברו. ברמב"ם מבואר שאם ראו בנינה שני כתלים משני צידי חלונם של חברו, צריך שיהיה ביניהם מרחק של ד' אמות כדי שלא יאפילו על החלון, וכן נפסק בשו"ע סימן קנ"ד סעיף כ"ג. ומבואר שם עוד שאסור לבנות תקרה מעל שני הכתלים (שהיא תקרה מעל חלונם של חברו) וזה המקרה היחיד בראשונים שמדובר בבניית כעין תקרה מעל חלון. ויש שרצו ללמוד מכאן איסור מוחלט לכל בניה

שהיא צדקת אבל בהזדמנות הראשונה שהיה לה לברוח היא הפנתה עורף וחזרה לארץ של הגוים ובאותו היום היא היתה מופקרת לגמרי ואפילו עם כלב! וכי אתם חושבים שרק כעת היא התקלקלה! ודאי שלא, היא תמיד היתה מקולקלת בעורף, באחור, בנסתר, ורק היא העמידה פנים, שמה מסיכה כל השנים כאילו שהיא צדקת, ולכן השם שלה הוא "ערפה" על שם שהיא הפנתה עורף וכמו שביארנו את עומק המושג של עורף ויצא ממנה גלית! וסוף דבר שפני דוד אשר פניו פני אמת שכן היה גם בעורף שלו צדיק וברור, הוא זה שהכה את הפלישתי שהעורף של גלית והעורף של סבתו אשר כלול בו בגופו, נפל לפני דוד, וזה גם מה שיהודה הרג את עשו מאחוריו דהיינו שהוא לא הרג אותו בפנים היפות שהוא היה נראה צדיק, אלא יהודה הרג את עשו מאחוריו דהיינו שהוא פירסם מי הוא עשו הנסתר שהוא רשע גמור ואז הוא הרג אותו, ומובן שמה שאומר המדרש שעשו היה דומה בפנים ליעקב אין הפירוש שבצורה הם היו דומים, אלא הכונה שעשו היה נראה כמו יעקב בפנים שהוא היה נראה כמו רב גדול וחשוב.

וממנעם זה גם הוזכר קושי הישראל כעם קשה עורף, שנתן את הקושי לעורף כי שם זה עיקרו ומשמם הכל מתחיל, (וכן מבואר הא דאמרין בגמרא עירובין דף י"ג ע"ב, אמר רבי האי דמחדדנא מחבראי דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה, ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדדנא מפי דכתיב והיו עיניך ראות את מוריד ע"כ, והוא שזכה לראות עורף דר' מאיר והשיג בזה התבוננות, רק שלראות גם את פניו פני אמת שתהיה כל מעלת ר' מאיר גלויה לפניו עם כל הדקויות שבגדול מעלתו ע"ז אמר אילו חזיתיה מקמיה הוה מחדדנא מפי).

דעו לכם שבסוף הפרשה הקודמת כתוב שבני ישראל נכשלו "בבעל פעור" בעבודה זרה ופריצות! האותיות של פעור הם אותיות עורף, וזה בא לרמז שלא תחשבו שרק שם הם נכשלו, אלא תמיד היתה בעיה רק זה היה חבוי בעורף! ופנחס בפרשה שלנו המעשה הגדול שהוא עשה זה שהוא לקח את הנסתר את העורף והפך את זה לפנים שהוא הראה לכולם איזה עבירות עושים והרים גם את האיש וגם את האשה

על חרב שכולם יראו, פנחס קרע מעליהם את המסיכות!

(זה גם ההסבר העמוק של פנים ואחור המפורש בקבלה אבל צריך להרחיב עוד ולא כאן המקום).

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי,

פירש רש"י, פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן - לפי שהיו השבטים מבזים את פנחס ואומרים הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה, וכעת בא והורג נשיא שבט מישראל! לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן. **ורואים** שהשבטים היו מבזים אותו שכיין שאבי אמו היה עובד עבודה זרה, גם הוא פגום ואין לו שיקול דעת ישר ונכון, ולכן בא הכתוב ויחס את פנחס אחר אהרן, דכתיב פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן.

עוד כתוב במדרש שבשעה שבא פנחס ליחס את ישראל, אמרו לו אתה בא ליחסנו?! אלעזר אביך לא היה נשוי לבתו של פוטיאל! ולמה נקרא שמו פוטיאל שהיה מפטם עגלים לע"ז.

ומצינו עוד מקומות שנאמר כעין זה,

בפנחס עצמו כתוב פנחס בן אלעזר, קנאי בן קנאי, משיב חימה בן משיב חימה.

וכן בפרשת ויחי כתוב שיעקב אבינו התפלל בסדם אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבדי כי באפם הרגו איש וברצנם עקרו שור, ופירש רש"י שיעקב אבינו התפלל שלא יזכירו את שמו לא במחלוקת קרח ולא במעשה זמרי, שבזמרי נאמר זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעוני, ולא כתב בן יעקב, וכן בקרח כתוב - קרח בן יצהר בן קהת בן לוי, ולא נאמר בן יעקב, אבל בדברי הימים כשנתייחסו בני קרח על הדוכן, נאמר בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל.

וכדי לבאר את ההבדל מפני מה לפעמים היחס בן קובע ולפעמים אין זה מוגרע נקדים בהכאת עוד מדרש, מדרש שנאמר לגבי כנען -

וכך כתוב על כנען במדרש - אוי להם לרשעים שמחייבין לעצמן ולבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות, הרבה בנים היו לו לכנען שראוין ליסמך כמבי עבדו של ר"ג אלא שחובת אביהן גרמה להם.

והביאור, שאם כנען לא היה חוטא אז לא היה מקולל על ידי נח, ואז היו מבין בניו הרבה בנים שראויים לסמיכה להיות תלמידי חכמים כמו "מבי" העבד של רבן גמליאל, רק כיון שחטא על כן לא זכה שיהיו בניו כמו "מבי".

וצריך ביאור, שאם כנען לא היה חוטא, אם כן היו לו בנים שראויים להיות כמו רבן גמליאל עצמו, להיות לתלמידי חכמים גדולים! ואם כן למה כתוב שרק היו ראויים להיות כמו "מבי" העבד של רבן גמליאל, ואפילו שהיה כשר בכל זאת הוא עדיין עבד?

וגראה הביאור, שיש שני סוגים של עבירה, יש עבירה של עבודה זרה, ויש עבירה של גילוי עריות, ושניהם נאמר בהם יהרג ואל יעבור, אך בכל זאת יש חילוק ביניהם, שבעבודה זרה לא תמיד זה נובע משחיתות המידות, אלא לפעמים עד שמגיעים אל האמת אדם יכול למעוץ בכל מיני דעות כוזבות עד שמברר טוב טוב ומסיק לבסוף שעבודה זרה אינו כלום ויש מנהיג יחיד לבריאה.

אך עבירות של גילוי עריות זה עבירות של שחיתות המידות וקלקול הגוף, ולכן אם האב מקולל בעבירות שכאלה אפשר שמוריש לבנו טבעים רעים בהשחתת מידות ותאוות הגוף שנהיה גוף בהמי ומוליד כדוגמתו, אבל עבודה זרה יכול להגיע ממעוץ שבמחשבה ואם האבא מועה הבן יכול לחשוב אחרת.

וכך יבואר גם בכנען, שהרי בנח כתוב וידע את אשר עשה לו בנו הקמץ ואחר כך קיללו ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו, וכתב הכלי יקר שאיך נח ידע והרי הוא היה שיכור? ופירש הכלי יקר משום ששלושה לא היו צנועים בתיבה, העורב, הכלב, וחם, ועל כן התבונן נח ואמר מי שלא היה צנוע בתיבה הוא החשוד ומי שעשה זה עשה זה! עוד עיין שם למה דוקא נתקלל כנען ולא חם? וביאר משום שכנען היה פרוץ בעריות עד כדי כך שאפילו אביו למד לעשות כן מבנו! ובוה פירש גם למה נתקלל כנען בעבדות מטעם שמגלה עריות יאבד הון ובעל כרחו עבד יהיה על פת לחם כמו שאמרו רז"ל כל הפרוץ לסוף מבקש ככר לחם ואינו מוצא! ולפי זה נראה שכנען כבר היה מקולל בעבדות בגלל מעשיו אף קודם קללת נח, ומשמע גם שהיה כנען מושרש בעריות שהנה אפילו האב למד מבנו לעשות כן וזה עובר במכוע לבנו ולכן בנו הואיל ומושרש טבעו ומושחת בעבירה, רק אפשר שמתוך בניו יצא אחד תלמיד חכם, ולכך כתוב במדרש שהיו לו בנים ברורות שאפשר שראויים ליסמך "כמבי עבדו" שמכל מקום עבדות יש בהם כבר!! ורק שחובת אביהם גרמה שאפילו בגדר עבד תלמיד חכם לא יהיה, וזה נראה גם הלשון הכפול "עבד עבדים" שזה עבדות אחר עבדות.

ולפי זה מובן כעת למה מה שמענו על פנחס שאמרו הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה, וכעת בא והורג נשיא שבט מישראל! וכן עוד שכתוב במדרש שבשעה שבא פנחס ליחס את ישראל, אמרו לו אתה בא ליחסנו?! אלעזר אביך לא היה נשוי לבתו של פוטיאל! ולמה נקרא שמו פוטיאל שהיה מפטם עגלים לע"ז. כעת יבואר למה זה לא טענה כלל, ומפני שעבודה זרה אין בזה שום סכרא שישפיע גם על התולדות, אבל בזמרי בן סלוא שזה עבירות של פריצות כתוב שכל הפוגם עצמו פוגם משפחתו עמו, וכן על הפסוק ושם איש ישראל וגו' - כתוב - במקום שייחס את הצדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי.

וכיון שהייחסו יש בו תביעה על הבן כיצד להתנהג והרי אתה בנן של גדולים, אם כן אנו כמה צריכים להשתדל ומשום שנאמר "בנים אתם לה' אלקיכם" וצריכים אנו להתנהג במידותיו מה הוא רחום אף אתה רחום ולכן קראנו הכתוב בנים.

וכן בפרקי אבות נאמר - חביבין ישראל שנקראו בנים למקום חבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום, ויהיה חילוק בין כל "האדם" לבין "הישראל", שכל אדם נברא "בצלם" אבל ישראל נקראו "בנים" למקום, והוא שאצל העכו"ם כל אב מוליד עוד אב, מה שאין כן בישראל שנקראו "בנים" למקום כל אב מוליד בן, וגם האב המוליד נקרא בן לאביו שממשיך דרך אביו דרך הישראל ועל כן הם "בנים", אבל העכו"ם כולם גדר אב להם שכל אחד הוא הראשון בפני עצמו.

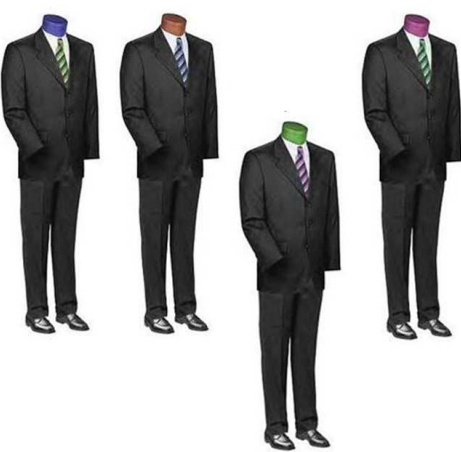

שהחיינו בבין המצרים

שאלה: האם מותר לקנות בגדים חדשים בבין המצרים (מי"ז בתמוז עד תשעה באב)?

הקדמה: מר"ח מנחם אב, אסור לקנות בגדים חדשים, אפילו אם לא רוצה ללבוש אותם עד לאחר תשעה באב⁽⁸⁾. אבל מי"ז בתמוז עד ר"ח אב לא מצינו שיש איסור לקנות בגדים חדשים. אבל יש דין אחרת, שאין לברך ברכת שהחיינו בבין המצרים. ומפני זה ממילא אין להניח עצמך במצב שצריך לברך שהחיינו. ואגב דין זה נמצא שפעמים לא יכול לקנות או ללבוש בגדים חדשים. ועכשיו אבאר בעזרה"ת.

שהחיינו בבין המצרים: כתב בש"ע ס' תקנא סי"ז וז"ל טוב לזוהר מלומר שהחיינו בין המצרים על פרי או על מלבוש עכ"ל. והסבר

לזה, ע"ש במג"א (סקמ"ב) ובמ"ב (סקצ"ח) וז"ל כיון שהזמן ההוא הוא זמן פורענות אין כדאי לומר שהחיינו לזמן הזה עכ"ל⁽⁹⁾. וע"ש בש"ע ורמ"א שכתבו שכל זה היינו דווקא לענין שאין ליכנס עצמך למצב שיבוא לידי חיוב ברכת שהחיינו. אבל אם הגיע לך מצב שיש חיוב ברכת שהחיינו, מותר לברך, שמצוה הבא לידו אל תחמיצנו⁽¹⁰⁾. כגון פדיון הבן, או ברית מילה (במקום שנהגו⁽¹¹⁾), או הולדת בת⁽¹²⁾.

שבת ור"ח: כיון שהמעם שאין מברכין הוא רק מפני "שאינ כדאי לומר שהחיינו לזמן הזה שהוא זמן פורעניות", לכן י"ל שבשבת אין בעיה לזה. שהא שבת הוא זמן טוב. ולכן כתב המג"א להקל לברך שהחיינו בשבת שבין המצרים⁽¹³⁾. וע"ש במ"ב סקצ"ח שהביא דעת הגר"א שחולק על כל הדין של הש"ע, וסבר שגם בחול הוא רק חומרא יתירא לא לברך שהחיינו. ולכן מסיים המ"ב שאף שאין הלכה להקל כהגר"א⁽¹⁴⁾, מ"מ ודאי אין להחמיר בשבת דבלא"ה הרבה מקילין. וע"ש ברע"א שכתב דה"ה בר"ח דינו לזה כמו שבת. וכן הובאה בשעה"צ סקצ"ט.

מתי התחיל חיוב שהחיינו בבגדים חדשים: ע"ש בש"ע ס' רכג ס"ג וס"ד שהקונה בגד חדש יש לברך שהחיינו מיד בשעת הקנין. וע"ש במג"א ובמ"ב סק"ז שהיינו דווקא אם הבגד ראויין להשתמש מיד, אבל אם צריך לתקן לפני שיכול להשתמש בה, אין לברך שהחיינו עד שעת לבישת הבגד⁽¹⁵⁾.

קניית בגד חדש בבין המצרים: ולכן נמצא שבבין המצרים, אין לקנות בגד חדש שראוי להשתמש בה מיד, מפני שיש חיוב ברכת שהחיינו מיד בשעת קנין. אבל מותר (לפני ר"ח אב) לקנות בגד חדש שעדיין צריך תיקון, וגם מותר לתקן הבגד, מפני שעדיין לא חל חיוב שהחיינו עד שעת לבישה. ומותר אח"כ ללבוש אותה בגד בשבת, ולברך שהחיינו בשבת⁽¹⁶⁾. ובגד חדש שראוי להשתמש מיד, מותר לקנות אותה מלפני י"ז בתמוז ולברך שהחיינו, ואח"כ בבין המצרים מותר ללבוש אותה בפעם ראשונה אפילו בחול כיון שכבר בירך עליה שהחיינו בשעת הקנין⁽¹⁷⁾.

ברכת הטוב והמטיב: הטעם שאין מברכין שהחיינו הוא רק מפני שאין כדאי לומר שהחיינו לזמן הזה שהוא זמן פורעניות. אבל הטוב והמטיב אין טעם לא לברך. ולכן דברים שבשעת קנייה מברכין הטוב והמטיב במקום שהחיינו⁽¹⁸⁾, מותר לקנותם ולהשתמש בהם ולברך עליהם "הטוב והמטיב" בבין המצרים⁽¹⁹⁾.

(א) ש"ע ורמ"א ס' תקנא סי"ז ומ"ז שם סקמ"ז וסקמ"ט. [וע"ש צבי" שאל שאל צו, מ"מ שפיר וכלל צמיעות שמחה שמשנכנס אב צמיעות צמחה].
(ב) וע"ש צמ"א ח"ל אצל און הטעם משום אצילות דהא לא מצינו שאל אסור לברך שהחיינו עכ"ל. (ג) ע"ש צמ"א לענין פרי שלא ימלא אחר תשעה באב, ולא יכול לשמרו עד שבת (מ"ז שם), שיכול לברך עליו ולאכול. וע"ש צמ"א ומ"ז שהק' א"כ היה צלל פרי שכיון שהוא צפוינו יש לומר שמהלך הדין לא תחמיצנו. ותי' שכיון שנהגו להמתין לברך שהחיינו עד שעת אכילה (ע"ס רכג ס"ג), ואינו מחייב לאכול עכשיו, מניחין און כאל עכשיו חיוב שהחיינו. ולכאורה ראוי מאלן שאם צמיעות התחיל לאכול פרי, ואח"כ שם לב שהוא פרי חדש, יש לברך שהחיינו, כיון שכבר חל עליה חיוב שהחיינו. וע"ש בש"ע ס' תקנא שהביא מנח' לענין זה, ומסיים לברך שהחיינו וכדל' [ולפ"ז צ"ע מנח"ס סק"ט לענין משוחרת לאכול הפרי בלי שהחיינו. וכן שמעתי מרי"צ של' ש"ע צדעתי]. ולכן היה שאין היתר ללבוש בגד בלי שהחיינו, כיון שמיד צלציה הגיע לחיוב צרכה. [אף ש"ל שאפשר לברך שהחיינו צלציה שניה (בשבת או לאחר תשעה באב). וע"ש לקמ' צהערה ע' לענין המתנה קלת]. וכן לשון המ"ז סקמ"ה "אסור ללבוש", וגם בסק"ט צדעת הש"ע "וממילא לא ילבש הבגד". (ד) צא"י נהגו לברך שהחיינו בכל צריה, מנח"ס צאלה"צ. (ה) מ"ז ס' רכג סק"צ. אצל אס מולד לו בן מברכין הטוב והמטיב (גמ' צרכות נע). וע"ש ס' רכג ס"א. ולענין צרכה הטוב והמטיב צצין המולדים ע' לקמ'. (ו) מג"א סק"א צצם מטה משה צצם ס"ח ולבוש (הוצאה צצעה"ל סקמ"ח וסק"ט). ואפילו צצצת חזון. כן הפשטות, וכן מוכח מנח"ס סק"א. צצצת חזון אינו שייך אלא צפרי, שהא צצגד אינו נוגע (אלא"כ ככה לברך פעם ראשונה) כיון שצלציה אסור ללבוש בגד חדש. [וע"ש צצעה"ל סקמ"ח. שהסם שאיירי לענין מלבוש שנאסר משום שמחה. אצל מדון "שהחיינו" און צציה]. (ז) לא כתב כזה צהדיא, אצל כן משמעות שאין להקל לסמוך על הגר"א כלל, רק שמניין שיעת הגר"א כדי להקל לענין שבת. וכן ע' בסקמ"ה שנקט לשון איסור ח"ל אסור ללבוש מ"ז צתמו משום שהחיינו עכ"ל. וכן צמג"א שם נקט לשון "איסור". [וע"ש צמג"א שכתב זה צצם הצ"ח. וצאמח הצ"ח ס"ס תקנא נקט לשון "אין לקנות"]. אצל לשון הש"ע כאלן הוא לשון "טוב לאחר". וע"ש צמחלה"ש על המג"א שם סק"א שמדגיש כזה צדעת הש"ע. וע"ש שמדדיק צמג"א סי"ז כהמג"א ששייך לשון "איסור", מדנקט המג"א לשון "מותר לברך" צצ"ז לענין פרי העוצרת, משמע שכלי זה הוא "אסור". (ח) ע' צצצעות הצלות צערה"ת. (ט) כ"כ צמג"א וצמ"ז סקמ"ה. אצל און זה ע"ה לצצת חזון. אצל יש ע"ה אחרת, ללבוש אותה עריח לפני שקיעה, ולהמשיך ללבוש אותה עד ר"ח, וכשמגיע ר"ח יכול לברך שהחיינו וכשיעת רע"א דני' ולכאורה אינו נחשב כמתחין המולה ע"י המתנת זמן מועט כה"י שעה, וללוצר יכול להמתין קלת (ע' צמ"ז ס' רכג סקמ"ז). וכן שמעתי מרי"צ של' למעשה. ולכן היה שיכול ללבוש לכבוד שבת קלת מלפני שבת ולהמתין עד שיעת שבת כדי לברך שהחיינו. (י) כ"כ צמג"א וצמ"ז סקמ"ה. (יא) ע' ס' רכג ס"ה לענין הקונה צגדים לאשחו ולרעו. (יב) ע' צצעה"ל סק"י צצם הסידור יעצ"ן. וכן שמעתי מרי"צ של' למעשה.

שבת

שחרית: 8:15

תהלים בנין: 12:00

על ידי משפחת זכאי - בבית הכנסת

תהלים בנות: 1:15

על ידי משפחת נחמני - בביתם

שיעור בהלכות שבת: 5:45

הרב דוד שרעבי

מנחה: 6:30

חול

שחרית: 6:15

מנחה: 20 דקות לפני השקיעה

דף יומי: 20:15

הרב יצחק אלקיים

כולל ערב: 20:15

ערבית: 21:15

כולל ערב ממשיך עד: 22:00